

Anna Hajduk

Streszczenie

Topika biblijna w polsko-żydowskiej i polskiej poezji o Zagładzie

Obecność topiki staro- i nowotestamentowej w polsko-żydowskiej i polskiej poezji podejmującej temat Szoa to niezwykle ważne i interesujące zjawisko literacko-kulturowe, wymagające szczegółowego omówienia. Niniejsza rozprawa jest próbą przedstawienia szerokiego spektrum wątków związanych z Biblią i tradycją (judeo)chrześcijańską oraz funkcji, jaką pełnią one w wierszach odnoszących się do żydowskiej martyrologii podczas II wojny światowej. Opracowanie składa się z czterech zasadniczych części: *Wizerunek Boga w wierszach o zagładzie Żydów*, *Topika starotestamentowa w poezji o Zagładzie*, *Topika nowotestamentowa w poezji o Zagładzie* oraz *Między Biblią a literaturą piękną: topos Zagłady jako piekła*. W każdej z głównych partii wydzielono rozdziały odsyłające do konkretnych biblijnych toposów, między innymi do: toposu zerwanego przymierza, toposu odwróconego wybraństwa, toposu Zagłady jako nowego ukrzyżowania czy Zagłady jako piekła. Rozważania otwiera krótki wstęp teoretyczno-metodologiczny, a zamyka zakończenie o charakterze podsumowującym.

Analiza i interpretacja wybranych tekstów – poetyckich „aktualizacji” motywów sakralnych osadzonych w nowym kontekście historycznym – umożliwiają uchwycenie różnic i podobieństw dostrzegalnych w sposobie ukazywania biblijnych symboli w poezji pisanej przez Żydów (poetów żydowskiego pochodzenia, ale tworzących w języku polskim i funkcjonujących w ramach społeczeństwa polskiego) i przez Polaków. Przeprowadzone badania pozwalają również zauważyć zależności występujące między etniczną i religijną tożsamością poszczególnych autorów (zakorzenionych w tradycji judajskiej i chrześcijańskiej bądź zdystansowanych wobec nich) a przekazem literackim i formą zreinterpretowanych elementów sfery *sacrum* obecnych w wierszach o Zagładzie i II wojnie światowej.

W obliczu dramatycznych wydarzeń i doświadczeń granicznych symbolika biblijna nierzadko stanowi punkt odniesienia dla tych, którzy poszukują odpowiedniego języka, by opowiedzieć i zaświadczyć o niewyobrażalnym cierpieniu, klęsce i zbrodni. Wyodrębnione w trakcie badań problemy układają się w pewien ciąg modyfikowanych i reinterpretowanych tematów. Konotacje biblijne okazują się w tej szczególnej poezji ważne – czy to jako znaki identyfikacji, czy też wyraz kontestatorskiej ich weryfikacji.